

патрыятызму: “Не хачу ў Літву! Хачу жыць на Беларусі!” [5, с. 106]. Або: “І як весела думаць, што не рускія асімілявалі беларусаў, а наадварот...” [4, с. 101]. Філасофская тэма аб сэнсе і мэце жыцця, праблема палітычнай адукаванасці народа і яго асобных прадстаўнікоў прадстаўлена ў “Дзённіках Рабунькі”. Сказанае вышэй дазваляе вызначыць жанр твораў як казкі з элементамі гратэску. Такі сінтэз ствараецца за кошт спалучэння фантастычнага надзялення каровы чалавечымі ўласцівасцямі і сур’ёзнасцю ўзнятых у творах праблем.

Некаторыя дзённікавыя запісы Рабунькі ўяўляюць сабой жартаўлівыя кароткія апавяданні, набліжаныя да жанру анекдота. Да прыкладу: “Заданне на сённяшні дзень...: трэба адкарасквацца ад свайго турынага нашчадства. Можа, я якая-небудзь йоркшырская сіменталка або нават чыстакроўная галандка. Знайсці сувязь з тым, што Пётр Першы любіў Галандыю, а я, магчыма, галандка. Тады я – генетычна звязана з Пятром Першым” [3, с. 100].

Праз думкі і рэчы Рабунькі адмыслова прасочваюцца светапоглядныя пазіцыі пісьменніка: сэнс жыцця ў тым, каб “пражываць кожны наступны дзень лепш, чым папярэдні [3, с. 104], людзей гераіня называе “вытрэніраванымі цывілізацыяй жывёламі” [3, с.105], а адказ на пытанне пра сучаснае жыццё (“А што, я зараз не живу?..”), на жаль, зусім не аптымістычны: “Праўда, што то за жыццё” [3, с. 103].

Падсумоўваючы сказанае вышэй, зазначым, што пісьменнік эпохі постмадэрну ў імкненні да адэкватнага ўвасаблення рэчаіснасці трапляе ў вельмі складанае становішча: ён павінен адлюстроўваць у сваіх творах нестабільнасць існуючага свету, даволі хісткую сістэму каштоўнасцей сучаснага грамадства, размытасць грамадскіх ідэалаў. І калі сённяшнія прэзаікі пачынаюць пісаць пра гэта ў сурова-рэалістычнай манеры (як, да прыкладу, Ю.Станкевіч), то карціны атрымліваюцца даволі змрочнымі. Таму нярэдка пісьменнікі адштурхоўваюцца ад рэальнасці, але ў творах пачынае гучаць ярка выражаны ўмоўна-фантастычны пачатак. Акрамя таго, многія аўтары надаюць належную ўвагу камічнаму, робяць акцэнт на знешніх, дробных падзеях жыцця, пашыраючы тым самым межы гумарыстычна-сатырычнай плыні.

ЛІТАРАТУРА

- 1 Пятровіч, Б Шчасьце быць... / Б.Пятровіч – Мн., 2004. – 576 с.
- 2 Кісліцына, Г.М. “Постмадэрновы” чалавек у беларускай літаратуры / Г.М.Кісліцына // Весці НАН Беларусі. – 2004. – №1. с.98- 101.
- 3 Наварыч, А. Дзённікі Рабунькі / А.Наварыч // Крыніца. – 1996 – №4. с.99 - 111.
- 4 Ханеня, С. Мастацкая ўмоўнасць і рэалізм / С.Ханеня // Польшча. – 2000. – №1. с.273 - 276
- 5 Наварыч, А. Прыгоды Рабунькі / А.Наварыч // Крыніца. – 1995. – №6 с.104 - 111.

П.М. Цалко (Беларусь)

РЭЧЫЎНЫ СВЕТ БЕЛАРУСАЎ У МІФАЛАГІЧНАЙ ТРАДЫЦЫІ ГОМЕЛЬШЧЫНЫ

Кожны дзень мы сустракаемся з вялікім мноствам рэчаў. Аднымі мы даволі часта карыстаемся, да іншых рэдка звяртаемся, хаця добра ведаем іх функцыянальнае прызначэнне: сякера, каб секчы дровы, нож, каб рэзаць што-небудзь і г.д., але ці ведаем мы семантыку гэтых рэчаў, ці ведаем, якую ролю ім адводзілі нашы продкі – бабулі і дзядулі? Давайце паспрабуем зазірнуць у таямнічы свет рэчаў і зразумець іх сімвалічнае значэнне.

Сякера – гэта востры металевы прадмет, які выкарыстоўваўся ў гаспадарцы, каб нешта разсекчы, звычайна, каб сячы дровы. Але нашы продкі адводзілі яму яшчэ і іншую функцыю. “За сякерай замацоўваліся пэўныя міфалагічныя якасці: ахоўная магія, забеспячэнне ураджайнасці, вылячэнне ад хвароб, дапамога ад уздзеяння нячыстай сілы” [2, с. 583].

Ахоўная магія: “Каровы ідуць дамоў увечары. А вот не прышла карова, а дзе ж вана, мабыць ваўкі з’елі. А каб з ёй нічога не случылася, то трэба ўзяць тапор і застрыкнуць яго ў вушняк, дзе варота стаяць. Назаўтра абязцельна карова будзе дома”*[3]. “Калі карову гоняць першы раз на поле, то калі выганяюць са двара, кладуць напроць варот сякеру. Трэба, каб карова

праз яе пераступіла. Гэта робяць, каб карову ніхто не зачапіў” [4, с. 231]. “Нельга пераступаць цяжарнай жанчыне праз сякеру, вярхоўку, бо ўдушыцца пупавінай дзіця” [4, с. 231].

Забеспячэнне ўраджайнасці: “У вялікія рэлігійныя святы (Вялікдзень, Юр’я) сякерай “захрэшчвалі” пасевы, каб абараніць іх ад прыродных стыхій” [2, с.583].

Вылячэнне ад хвароб: “Калі ў жанчыны не маглі спыніць крывацёк, то раілі піць ваду “з заваранай” у ёй сякерай. Часта сякера выкарыстоўвалася для “засякання” хваробы ці нейкай напасці” [2, с. 583].

Дапамога ад уздзеяння нячыстай сілы: “Сякера лічылася найвярнейшым сродкам у барацьбе з нячысцікамі, русалкамі і іншымі дэманалагічнымі персанажамі. Селянін, апынуўшыся ноччу ў незнаёмым месцы, абводзіў сякерай вакол сябе кола, тройчы перахрысціўшыся і ўзяўшы яе ў рукі, спакойна чакаў раніцы” [2, с. 583].

Парог. Адзначым значную ролю парога ў абрадах і звычаях. Па-першае, ён асэнсоўваўся як мяжа паміж гэтым светам і іншасветам, светам памершых. “Под порогом живут души умерших предков, поэтому порог должен находиться в постоянной чистоте. Во время праздничных гуляний, особенно в день поминания умерших, порог украшали цветами.

Считается плохой приметой ступать на порог – день будет плохим. Если в дом вошел плохой человек, то порог посыпают солью” [6].

“Калі ў хаце памершы чалавек, то зеркало закрывалі. Патаму, што ён будзе аказвацца ў зеркале і будзе атражацца ў зеркае 40 дзей, а то і больш”* [3]. “Люстэрка – прадмет, з дапамогай яго можна пабываць на тым свеце і сустрэцца з продкамі, узнаць аб будучым” [4, с. 238]. “Зеркало – очень опасная вещь, в нём живёт нечистая сила. Поэтому нельзя давать смотреться в зеркало новорожденным детям, а также беременным женщинам” [4, с. 237]. Тая акалічнасць, што ў люстры можна ўбачыць будучае, шырока выкарыстоўваецца ў рытуалах варажбы з люстэркам. *“Для таго, каб убачыць свайго будушчага хлопца, то ў калядную ноч трэба было пагасіць у* Если кому-то из домашних очень плохо, то нужно пойти к порогу и попросить его помочь.

После свадьбы жених должен обязательно перенести молодую через порог на руках, дабы дать знать тем, кто умер, что он принимает её как нового члена семьи”[4, с. 232]. Як бачым, зыходзячы з народных уяўленняў, да слова парог можна прымяніць сінонім “мяжа”. *“Нельга на пароге цалавацца. Нада перайці, а патам пацалаваць”** [4]. *“Нельга чэраз парог адзін аднаму што небудзь даваць, еслі стаіш адзін там, а адзін тут, нічога не перадавай. Нада пераходзіць на ту сторону, ілі на ету”** [2]. “Праз парог нельга даваць, размаўляць, бо напаткае бяда” [4, с. 233].

Нож. Паводле народных уяўленняў, з нажом звязана засцерагальная функцыя. “Вострая, металёвая прырода нажа абумовіла функцыянаванне яго ў якасці абярэга і сродка супрацьстаяння нячыстай сіле” [3, с. 343]. *“Маці колісь умела шаптаць зві і ўдар. Для етого яна брала нож, паціху стукала ім па бальному месту і шаптала малітву...”** [1]. *“Як маладыя после свадьбы ішли ў спальню, то ім пад ложка клалі нож, каб у іх там усё добра было”** [2]. “Нажом лячылі розныя хваробы, вадзілі ім па бальному месту. Лячылі ўрокі і пры гэтым чыталі малітвы” [4, с. 233]. Але нягледзячы на тое, што нож лічыўся абярэгам, ім самім таксама павінны былі карыстацца вельмі беражліва, бо ў адваротным выпадку ён мог прынесці і няшчасці. *“Еслі ляжыць нож вастрём к табе, браць, падымаць яго нельга, Божса, уласі”** [4]. “Нельга астаўляць нож на сталі, будзе дрэнна ў сям’і” [4, с. 233].

Венік. У народзе веніку надавалі вельмі вялікую ўвагу, менавіта, таму, што ён заўсёды быў на вачах і ім вельмі часта карысталіся. Венік выступаў і як абярэг супраць нячыстай сілы, і як выгнальнік хвароб, і як сродак для забеспячэння багацця, і, нават, як месца жыхарства некаторых істот. Усе гэтыя меркаванні пацвярджаюцца шматлікімі прыкметамі і павер’ямі.

Абярэг супраць нячыстай сілы: “Еслі падмесці венікам у сенцах, яго ставіць нада мяцёлкай угору. Так ізганяюць нячысты дух – тады ведзьма ўжо не падойдзе да парога” [4, с. 235]. “Для пазбаўлення ад нечысці ставілі на ноч да дзвярэй перавернутую ўверх мятлу, вешалі пад паталок пучок прущыё са старога веніка, пакрывалі плачушчае дзіця старым венікам, перабрасывалі венік цераз хату, мялі з вуглоў хаты мусар і сыпалі ў калыбель” [4, с. 235]. “На стары Новы год перасякалі

дзяркачы (старыя венікі) і кідалі на дарогу, каб людзі выносілі ўсё дрэннае з гэтай хаты” [4, с. 236]. “Венікам нельга замітаць канапу, каб коршык курэй не пахапаў” [4, с. 235].

Выгнальнік хвароб: “Веник чаще всего применялся для того, чтобы изгнать из дома разные хвори. Для этого весь мусор из дома выметали, весь сор сжигали, а потом, пославши весь мусор на веник, бросали его на перепутье дорог. Поэтому нельзя подбирать такие веники, иначе заберёшь себе все чужие болезни” [4, с. 236]. “Калі дзіця народзіцца мёртвым, то яго держаць над дымам гарашчага памяла, стараюцца ажывіць яго” [4, с. 236].

Сродак для забеспячэння багацця: “*Веник трэба ставіць камлём уніз. Штоб дзеньгі вяліся, штоб врагоў не было*” * [3]. “Веник трэба ставіць у куце веццем уверх, тады ў хаце будуць весціся грошы” [4, с. 236].

У народзе лічылі, што пад венікам жывуць міфалагічныя істоты: “Пад венікам жыве хатнік. У хаце не павінна быць 2 венікаў, бо хатнія захочуць дзяліцца” [4, с. 235]. “Дамавік жыве на паталке, таксама ў веніку і ў кутку, дзе ён (венік) стаіць” [4, с. 21].

Да дапамогі веніка часта звярталіся, калі гадалі: “Дзяўчыны выходзяць на перакростак, на веніку верцяцца. Дзе сабака залае, туды замуж пойдзе” [4, с. 235].

Люстэрка. У народных павер’ях, люстэрка – гэта сімвал падваення свету. Людзі адносіліся да яго вельмі беражліва. Ва ўяўленнях народа, з аднаго боку, люстэрка нясе святло, але калі з ім усё добра (яно не бруднае, не пабітае), але калі з ім што-небудзь здарыцца, то чакай няўдачы. “*Если зеркала разаб’ецца, то будзе разлука. Зеркало – это любовь, але калі яно цэлае. Если разабілася зеркала, то чакай разлукі*” * [2]. “Калі люстэрка разбіваецца, гэта да няшчасця” [4, с. 237].

Люстэрка “надзяляецца звышнатуральнай сілай і нават асабліваасцю ўзнаўляць не толькі бачны свет, але і нябачны і нават іншасвет; у ім можна пабачыць мінулае, цяперашняе хаці весь свет, паставіць на стол зеркало і доўга ўглядацца ў яго. Так і пабачыш свойго хлопца” * [3].

Кажух. У народных уяўленнях кажух выступае менавіта як сімвал багацця і росквіту. А гэтаму садзейнічаў яго знешні выгляд: “Кажух – мехавое адзенне, якое дзякуючы махнатасці, валасатасці, багаццю шэрсці надзялялася ў народнай культуры ўласцівасцямі нечалавечага (зааморфнага), іншага свету і, адначасова, сімвалізавала багацце, дастатак, прадудыравальную сілу” [6, с. 520]. “Кажух – сімвал багацця, матэрыяльнага дастатку і дзетанараджэння” [4, с. 239]. “*Калі ён (малады) вукупваў этэ место (пасады), сядаў на яго, а яно заўсёды было засланэ вувернутым кажухом, каб маладые булі багатые і шчасліве*” * [1]. “*На свадзьбі садзілі маладых на кажуха, каб багатыя булі*” * [2].

Фартух. Неабходнай часткай беларускага строю жанчын з’яўляецца фартух. Дзяўчаты пачыналі насіць яго, калі дасягалі пэўнага ўзросту. Сімволіка фартуха ў народнай культуры звязана з засцерагальнай і лячэбнай функцыяй. “*Калі дзіця хто-небуць назурочыў, то маці ліцо выцірала хвартухом*” * [1]. “*Калі жонка не магла доўго забярэмяннець, то чалавек доўжэн быў закінуць ёй у фартук камень з першай баразды*” * [2]. “Калі жанчына спуджаецца, трэба прыйсці ў хату, зняць і павесіць фартух на дзверы. Тады спуг мінуецца” [4, с. 238].

Дзяжа -- гэта драўляны посуд для прыгатавання цеста. Але каб не адна самая галоўная акалічнасць, звязаная з дзяжой, менавіта не верылі б у яе моц беларусы. А гэтай акалічнасцю з’яўляецца прыгатаванне ў дзяжы самага галоўнага – хлеба. Менавіта на фоне сувязі з хлебам і развіліся міфалагічныя ўяўленні, звязаныя з дзяжой. Паколькі ў дзяжы гатавалі хлеб, то яна павінна быць заўсёды чыстаю і займаць не апошняе месца сярод хатняга посуду. “*На ўзроўні з печку і сталом яна (дзяжа- Ц.П.) звязана з прыгатаваннем і захоўваннем хлеба як найбольш сакральнага віду ежы*” [6, с. 45]. “*Перад Вялікаднем, у сераду, памыноць дзежку, на стол яе ставяць і солькі насыпаць, эта ўжо дзежка пайшла на ўсяночну. На ноч яе ставілі. Это ўсё на Чысты чацвер ужо гатова павінна быць*” * [3]. Дзежку таксама лічылі сімвалам багацця, шчасця і пладавітасці. “*на дзяжку садзілі нявесту, каб і яна вадзіла дзетак, як дзяжа ўчыняе хлеб. Калі ў жанчыны не было дзяцей, то казалі, што дзяжа не ўчыняе*” [4, с. 241]. Яшчэ дзяжа выкарыстоўвалася ў вясельных абрадах, як сімвал цноты дзяўчыны. “*...свякруха прыносіла маладой дзежку, у якой пякла хлеб і пераварачвала яе ўверх дном. Малада павінна була сплясці надзежніцу, якую яна прасцілала на дзежку. І калі яна була яшчэ нявінною, то яна ставала на дзежку, а калі ўжо саграшыла, то абуходзіла гэтую дзежку кругом*” * [1]. “Дзяжу накрываюць кажухом наверх шэрсцю да садзяць

нявесту, каторая толькі сядзе, калі цнатлівая” [4, с. 241]. Дзяжы надаваліся таксама і лячэбныя якасці. “Слабое дзіця ці дзіця, якое плоха спіць, клалі на некі час у дзяжу” [4, с. 241].

Соль. Соль займала значнае месца ў побыце і вераваннях народа. Па-першае, у тыя часы яна была вельмі каштоўнай, і не кожны мог дазволіць сабе мець яе ўволю. Па-другое, соль звязана з хлебам і займала другое месца на стале пасля хлеба. Карысталіся соллю вельмі асцярожна, каб не наклікаць бяду. “Як соль рассыпецца, ета плоха” [2], “нельга рассыпаць соль. Гэта вядзе да вялікага няшчасця. Сям’я, дзе рассыпалі соль, можа застацца без хлеба. Будзе голад у хаце” [4, с. 232]. “На стале нельзя рассыпаць солі, бо будзе сварка” [4, с. 242].

Камень. У народных уяўленнях камень таксама атрымаў сваё міфалагічнае прызначэнне. Уяўленні пра яго ўздзеянне звязаны з якасцямі, якія уласцівы гэтаму прадмету: цвёрдасць, важкасць і шурпатаць. У некаторых павер’ях камень выкарыстоўвалі як сімвал дзетанараджэння. “Калі жонка не магла доўго забярэмяннець, то чалавек доўжэн быў закінуць ёй у фартук камень з першай барызды” [3]. Камень выкарыстоўваўся як прадказальнік будучыні ў варожбах. “Знаеш, як мы варажылі: пойдзем, знойдзем кірпіча і ў калодзеж кідаем, ці будзе свякруха крыкліва. Еслі ён упадзе і не будзе бурліць, то спакойна будзе, а еслі будзе бурліць – значыць бурбатліва будзе” [3]. З дапамогай камянёў, лічылі людзі, можна і вылечваць хваробы. “Як забяляць ногі, ідзі тою дарогаю, дзе ляжыць камень. Павадзі нагою па камню, а потым камнем па тому месцу, што баліць. Пры гэтым трэба казаць: “Камень, вазьмі маю балець, аддай мне сваё здароўе” [4, с. 242]. У народзе існуе думка, што камяні растуць, але вельмі павольна. “Да, камяні растуць, но вельмі медленно. От раньшэ, яны раслі вельмі скоро, но калі Гасподзь адзін раз гуляў по зямлі і падбіў ногу, после этага Гасподзь пракляў камень і ён перастаў расці” [2]. “Даўно раслі, дажэ гаварылі, як людзі. Людзі ж тады ўсе веруючыя булі. Камні гаварылі, пакуль верылі людзі, а цяпер жа ў нічога не вераць” [4, с. 243]. Менавіта вера людзей у тое, што камяні размаўлялі, звязана з наступным павер’ем: “Раней лічылі, што гэта людзі становяцца камянямі. Вось хадзілі людзі ў падарожжа. Доўга ішлі, спыніліся адпачыць, прыселі, ды так і засталіся надоўга. Праз час іх абнесла зямлёй, яны мохам пакрыліся. А потым і зусім закачанелі, сталі цвёрдымі” [4, с. 243]. “Я раней чула, што камяні – гэта ператвораныя людзі. Гэта грэшнікі, якія працавалі ў святыя дні. Альбо людзі, якіх праклялі. Камянямі маглі станавіцца і жывёлы, на якіх наракалі гаспадары” [4, с. 243]. “Знаю, я была малая, маці расказвала, што ў нашым сяле мужык жыў з жонкаю і пайшоў араць у поле. Панесла жонка яму есці, бачыць, што той мала наараў. Кажы яму: “Каб ты камнем стаў, гультай!” А той разам з валом у тую ж мінуту і стаў камнем.

Не трэба клясці, дзеткі, тое ж усё збываецца” [4, с.243].

Зямля. Зямля для народа – гэта найкаштоўнейшае багацце, і народ не мог не надзяліць зямлю чарадзейнымі якасцямі, міфалагічнымі ўяўленнямі ды і проста адносіцца да яе з вялікай пашанай. “Зямля – гэта наша карміцелька. Без зямлі нам было б вельмі цяжка жыць на белым свеце. Няма нічога багачэй за зямлю. Колькі ж у зямлі багаццяў усялякіх розных. Інак і жалеза з зямлі здабываюць. Вадзічка ж наша таксама з зямелькі. Раней, калі людзі адпраўляліся ў дарогу. Бралі з сабой у мяшэчак зямельку з роднай старонкі. На пахаронах, калі закапваюць дамавіну, то трэба сыпнуць у яму тры жменькі зямлі, каб нябожчык ведаў, што яго не забылі і прыйшлі на пахароны, і каб зямля яму была пухам” [4, с. 247]. “Када перабіраецца ў хату другую, кідаеш свой дом еты, дык вазьмі там зямлі, кажуць: “Дамавы, пайдзёш са мной?” А калі прыдзёш у новую хату, нада ету зямлю аставіць у доме” [3]. “Нельзя пляваць на зямлю, бо яна наша маці і можа наказаць цебя” [2].

Іголка. Иголка ў народных міфалагічных уяўленнях служыла прадметам-засцерагалінікам. Менавіта, гэта тычыцца яе уласцівасці “калоцца” і не падпускаць да сябе “нечысць”. “Калі адпраўлялі у армію хлопцаў, абезацельно ў шапку ўсадзяць іголку, каб ад яго адколваліся няшчасці. Стрыгуць, а затым ушываюць гэтую іголку” [3]. “...коб молодого ніхто не назурочыў, то яму ззаду к пінжаку, на шыі, прычплялі іголку з краснаю ніткаю” [1]. “Для того, чтобы человек нехороший не заходил, плохого не сделал, то нужно воткнуть иголку в дверь.

Пришла тётка Акулина (а у нас отелилась корова) и попросила соли. А иголка-то была воткнута, и она полдня сидела, не могла выйти из дома. “Ну ладно, тётъ Марь, вытащи иголку, я уйду”, - сказала-то тётка Акулина” [4, с. 248].

Грошы. Грошы ў міфалагічных уяўленнях надзелены сімволікай багацця. *“Кагда строюць дом, то там, дзе кут будзе, у землю деньгі ложуць”** [3].

З сімволікай грошай можна сустрэцца таксама і у вясельнай абраднасці. Так, напрыклад, калі хлопец хоча запытаць дзяўчыну, ці згодна яна выйсці за яго замуж, то: *“Малады налівае чарку гарэлкі, кідае туды капейкі і пудносіць да молодое. Калі вона согласна, то бярэ чарку і прыгублівае з яе трохі гарэлкі”** [1]. Грашам таксама надавалася функцыя выкупу, рытуальнай платы за падараваную рэч. *“Если нож дарыши, даеш другому чалавеку ў рукі, то ён абязцельно доўжан даваць дзеньгі”** [4].

Качарга. Такія якасці качаргі, як судакрананне з агнём і пастаяннае месца “жыхарства” каля печы, выкарыстаны ў такіх міфалагічных уяўленнях, як, напрыклад, яе ачышчальная сіла (менавіта як ачышчальная сіла агню). *“У Чысты чацвер сядалі на качаргу і аб’яжджалі хату кругом, штобы нікуды скот не сходзіў, штоб куры нікуды не хадзілі, штоб несліся ў доме, штоб усё было пры доме”** [3]. Вобразу качаргі знайшлося месца і ў вясельнай абраднасці. *“Калі хлопец ішоў у сваты, то выстаўлялі качаргу і ёто значыло, што не ідзі да нас”** [2]. *“...хлопец, калі дзеўка яму адказала (у жаніцьбе), браў у хаці з кутка кавеню і круціў яе, шоб дзеўка замуж не пайшла”** [1]. Качарга выкарыстоўвалася і як сімвал удачы. *“Калі чалавек выпраўляўся куды-небудзь, то родныя ставілі качаргу ўверх (дагары), каб везла ў той справе, па якой чалавек паехаў ці пайшоў”* [4, с. 252].

Стол. Стол лічыўся самым галоўным прадметам мэблі, і таму яму надавалася вельмі вялікая ўвага і пашана. *“Стол усягда должан быць чыстым, бо за ім сабіраецца ўся сям’я, не толькі тые, хто жывы, но і памерлыя, яны заўсёды наглядаюць за намі. Яны нават прыходзяць у госці – гэта на Дзяды. Тады ім трэба прыгатовіць смачных блюдаў і аставіць усё на стале нанач і не закрываць дзверы”** [3]. *“На Каляды стол засцілаюць чыстай скацёрцаю і ложаць пад яе сено, яно ляжыць усе каляда, а потым яго аддаюць худобі”** [1]. Да стала адносіліся, як да ахоўніка сям’і і “вартаўніка” хаты. *“Бувало купляюць парасят, у мяшок і дамоў прыносяць, тады бяруць хлеб і еты хлеб, кусочак, кругом ножкі стала тры разы абводзяць і кажуць: “І як еты стол пільнуе кухню, каб так парасёнак пільнаваў двара”, - мая маці заўсёды так рабіла”** [3].

Мы разгледзелі некаторыя выпадкі, звязаныя з верай чалавека ў здольнасці рэчаў абараняць, ачышчаць, вылечваць, прадказваць і увогуле дапамагаць чалавеку ў яго турботным паўсядзённым жыцці. Прыведзеныя звесткі – гэта канкрэтныя фактычныя матэрыялы, запісаныя ў ХХІ ст. і яны сведчаць аб тым, што і сёння захоўваецца вера ў магічную сілу названых прадметных аб’ектаў

ЛІТАРАТУРА

- 1 Беларускі фальклор: Энцыклапедыя: У 2т. Т.1: А капэла – Куцця / Рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. – Мінск. “Беларуская энцыклапедыя”, 2005. – 765 с.: іл.
- 2 Беларускі фальклор: Энцыклапедыя: У 2т. Т.2: Лабараторыя традыцыйнага мастацтва – “Яшчур” / Рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. – Мінск. “Беларуская энцыклапедыя”, 2006. – 832 с.: іл.
- 3 Беларуская міфалогія: Энцыклапедычны слоўнік / Рэдкал. Санько Сяргей, Валодзіна Таццяна, Васілевіч Уладзімір і інш; склад. І. Клімовіч. – 2-е выд., дап. – Мінск: “Беларусь”, 2006. – 599 с.: іл.
- 4 Народная міфалогія Гомельшчыны / [Уклад., сістэматызацыя, тэксталагічная праца, уступны арт., рэд.: І. Ф. Штэйнер, В. С. Новак]. – Мінск: ЛМФ “Нёман”, 2003. – 252 с.
- 5 Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах, том 1: А – Г – Москва: «Международные отношения», 1995. – 577 с.
- 6 Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах, том 2: Д – К(Крошки) – Москва: «Международные отношения», 1999. – 697 с.

* Выкарыстаны ўласныя запісы, зробленыя Цалка П.М.

Спіс інфарматараў

- 1 Куціс Валянціна Мікалаеўна, 1937 г.н., в. Сіманічы, Лельчыцкага раёна.
- 2 Семьянкова Ніна Раманаўна, 1938 г.н., г. Гомель, перасяленка з в. Гольч, Чачэрскага раёна.
- 3 Сафонава Таццяна Трафімаўна, г. Гомель, перасяленка з в. Крутое, Чачэрскага раёна.
- 4 Шаціла Рэнгіна Дзмітрыеўна, г. Гомель, перасяленка з в. Свяцілавічы, Веткаўскага раёна.